

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1936 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag till ändrad lydelse av 19 § lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934.

Enligt 19 § lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934 äger riksbanken driva inlåningsrörelse. Å inlånade medel må ränta icke gottgöras annat än i följande fall:

fullmäktige må medgiva, att firmor, som hava växeldiskontering i riksbanken och ej själva driva bankrörelse, erhålla räntegottgörelse å medel, innestående å checkräkning;

dessutom må fullmäktige, där omständigheterna sådant påkalla, medgiva räntegottgörelse å medel, innestående å depositionsräkning.

Sistnämnda bestämmelse infördes genom lag den 23 april 1920.

Såsom framgår av den av Kungl. Maj:t till 1920 års riksdag avlåtna propositionen nr 94 angående, bland annat, nu berörda lagändring, erinrade vederbörande departementschef vid ärendets föredragning i statsrådet, att 1917 års bankkommitté föreslagit, att riksbanken skulle beredas möjlighet att medgiva räntegottgörelse för medel å depositionsräkning. Förslaget motiverades med två skäl. Dels skulle en sådan befogenhet kunna vara ett hjälpmedel för riksbanken vid fyllande av dess funktion att upprätthålla landets valuta, dels skulle inlåningsrätten kunna brukas i syfte att inverka reglerande på privatbankernas inlåningsränta och därmed minska marginalen mellan in- och utlåningsräntorna.

I det yttrande, som fullmäktige i riksbanken avgivit över 1917 års bankkommittés förslag i ifrågavarande ämne, hade fullmäktige särskilt framhållit, att en på sätt kommittén föreslagit inskränkt inlåningsrätt skulle så mycket mindre kunna bli till hinder för fullgörandet av riksbankens centralbanksuppgift, som denna rätt efter all sannolikhet icke skulle behöva komma till användning annat än rent tillfälligtvis och i mycket begränsad utsträckning. Enligt fullmäktiges mening skulle sannolikt blotta tillvaron av denna rätt vara tillräcklig för vinnande av det avsedda ändamålet, utan att rätten skulle behöva komma till användning.

I sitt utlåtande över propositionen (nr 27) anslöt sig bankoutskottet till fullmäktiges uppfattning och underströk, att ifrågavarande bestämmelses införande i lagen givetvis icke medförde någon skyldighet för riksbanken

att göra bruk härav. I likhet med fullmäktige ansåg nämligen utskottet, att blotta tillvaron av bestämmelsen med stor sannolikhet vore tillfyllest för vinnande av det åsyftade ändamålet. Utskottet utgick ifrån, att fullmäktige icke komme att använda den ifrågasatta inlåningsrätten annat än efter noggrann prövning, att så vore av behovet påkallat.

Efter erinran om vad sålunda i detta ärende förekommit hava *fullmäktige i riksbanken* i skrivelse till bankoutskottet den 30 april 1936 anfört följande.

»Fullmäktige hava således efter berörda lagändring haft rätt att, där omständigheterna sådant påkalla, medgiva räntegottgörelse å medel, innesående å depositionsräkning. Denna rätt har hittills icke någon gång kommit till användning. Möjligheten till inlåning med räntegottgörelse anse fullmäktige emellertid utgöra ett hjälpmedel, som under vissa omständigheter kan visa sig vara av betydelse för att ernå en åtstramning på penningmarknaden. Då inlåningsrätten tillkom, anfördes, att, när en sådan åtstramning vore påkallad, en inlåning på deposition med räntegottgörelse skulle åstadkomma en förstärkt effekt åt en höjning av utlåningsräntan. Erfarenheten under de gångna åren har givit vid handen, att en dylik inlåning under vissa förhållanden torde vara av större omedelbar effekt än en diskontohöjning.

Frågan om utövändet av inlåningsrätten är visserligen icke för närvarande aktuell. Då man emellertid måste räkna med möjligheten att det kan bli önskvärdt att i diskontopolitiskt syfte använda ifrågavarande hjälpmedel, torde man i tid böra sörja för att en blivande inlåning med räntegottgörelse komme att bli så effektiv som möjligt. I sådant syfte anse fullmäktige viss ändring av de nuvarande bestämmelserna önskvärd.

Enligt gällande bestämmelser skall inlåningen ske på depositionsräkning. 1917 års bankkommitté angav icke något särskilt motiv för valet av denna inlåningsform. Man torde hava utgått ifrån, att densamma lämnade tillräckligt utrymme för den inlåning, man eventuellt skulle vilja få till stånd. Depositionsräkningen torde emellertid numera icke vara av samma betydelse som tidigare. Den har undanträngts av mera bekväma inlåningsformer, exempelvis kapitalräkning. Ej heller torde man böra bortse ifrån, att en inlåning på checkräkning kan visa sig tillräckligt effektiv. Enligt praxis gottgöres å sistnämnda räkning betydligt lägre ränta än å depositionsräkning. Härigenom kan ett anlitande av checkräkningsformen vara för riksbanken fördelaktigt.

Det synes önskvärdt, att, därest det under särskilda omständigheter kan anses nödvändigt att använda ifrågavarande diskontopolitiska hjälpmedel, fullmäktige äga frihet att välja den för varje läge lämpligaste inlåningsformen.»

Åberopande vad sålunda anförts hava fullmäktige hemställt, att bankoutskottet måtte föreslå riksdagen att för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 19 § i lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934.**

19 §.

Riksbanken må -----

-----viss man.

Dock må -----

----- å checkräkning.

Där omständigheterna sådant påkalla, må fullmäktige även i annat fall än i nästföregående stycke sägs medgiva räntegottgörelse å insatta medel.

Fullmäktige må -----

----- betalningsutjämning (clearing).

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utskottet.

Då utskottet funnit den av fullmäktige ifrågasatta ändringen av riksbankslagen vara önskvärd och icke funnit anledning till erinran mot avfattningen av lagförslaget, får utskottet tillstyrka, att riksdagen antager detsamma.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till fullmäktiges i riksbanken förslag, må för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 19 § i lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934.**

19 §.

Riksbanken må -----

-----viss man.

Dock må -----

----- å checkräkning.

Där omständigheterna sådant påkalla, må fullmäktige även i annat fall än i nästföregående stycke sägs medgiva räntegottgörelse å insatta medel.

Fullmäktige må — — — — —
— — — — — betalningsutjämning (clearing).

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt
därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk
författningssamling.

Stockholm den 12 maj 1936.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 58.